

АНАЛІЗ РОЗПОДІЛУ ПРОПОЗИЦІЇ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація

У науковій статті здійснено аналіз розподілу пропозиції освітніх послуг у регіональному розрізі між вищими навчальними закладами України. Для цього використана методика інтегрального індексу, який представлено трьома складниками: якістю науково-педагогічного потенціалу, якістю навчання та міжнародним визнанням вищого навчального закладу. У результаті досліджень зроблено висновки, що 2014-2015 роки супроводжуються істотними змінами у кількісному складі розподілу вищих навчальних закладів України. Обґрунтовано, що останні пов'язані із політикою Міністерства освіти і науки України щодо зменшення кількості вищих навчальних закладів у зв'язку з підвищенням вимог до якості надання вітчизняних освітніх послуг.

Ключові слова: сфера вищої освіти, вищий навчальний заклад, освітня послуга, пропозиція освітніх послуг, інтегральний індекс оцінки діяльності вищого навчального закладу.

И. А. Маркина, д.э.н., профессор
Полтавская государственная аграрная академия,
г. Полтава

АНАЛИЗ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В СФЕРЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ

Аннотация

В научной статье осуществлен анализ распределения предложения образовательных услуг в региональном разрезе между высшими учебными заведениями Украины. Для этого использована методика интегрального индекса, представлена тремя составляющими: качеством научно-педагогического потенциала, качеством обучения и международным признанием высшего учебного заведения. В результате исследований сделаны выводы, что 2014-2015 годы сопровождаются существенными изменениями в количественном составе распределения высших учебных заведений Украины. Обосновано, что последние связаны с политикой Министерства образования и науки Украины относительно уменьшения количества высших учебных заведений в связи с повышением требований к качеству предоставления отечественных образовательных услуг.

Ключевые слова: сфера высшего образования, высшее учебное заведение, образовательная услуга, предложение образовательных услуг, интегральный индекс оценки деятельности высшего учебного заведения.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток ринку освітніх послуг ставить перед педагогічними колективами вищих навчальних закладів низку завдань, пов'язаних з їх адаптацією до функціонування в жорстких

*ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ
ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ*

конкурентних умовах: залучення уваги потенційних споживачів освітніх послуг, завоювання їхніх інтересів, утримання сприятливого ринку в часі. З іншого боку, кожен вищий навчальний заклад повинен бути наділений такими освітніми послугами, які формували б їх оптимальну пропозицію. Звідси, актуальними і важливими є питання розподілу пропозиції освітніх послуг між вітчизняними вищими навчальними закладними (ВНЗ) та їхнє позиціонування у регіональному розрізі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням регіонального розподілу пропозиції освітніх послуг в Україні приділяли свою увагу у наукових публікаціях відомі учені-економісти, а саме: Ю. В. Гава [1], Л. М. Юрчук [2], А. В. Шевчук [3], А. Р. Шендер [4], В. Г. Гамаюнов [5] та інші. Проте дані дослідження не розглядають практичний аспект зазначеної проблематики.

Формулювання цілей статті й аргументування актуальності поставленого завдання.

Метою наукової статті є здійснення розподілу пропозиції освітніх послуг вищих навчальних закладів України відповідно до рейтингу «Топ-200 Україна».

Виклад основного матеріалу. Здійснюючи оцінку пропозиції освітніх послуг у сфері вищої освіти у регіональному розрізі, пропонуємо розглянути рейтинг «Топ-200 Україна», розроблений сайтом euroosvita.net у 2009-2014 рр.

Перед розглядом даного рейтингу виникає необхідність поділити географічно Україну на такі основні частини для розподілу вітчизняних ВНЗ: Північну (Житомирська обл., Київська обл., Сумська обл., Чернігівська обл.), Південну (Запорізька обл., Миколаївська обл., Одеська обл., Херсонська обл., АР Крим), Західну (Волинська обл., Закарпатська обл., Івано-Франківська обл., Львівська обл., Рівненська обл., Тернопільська обл., Чернівецька обл., Хмельницька обл.), Східну (Донецька обл., Луганська обл., Харківська обл.) та Центральну (Вінницька обл., Дніпропетровська обл., Кіровоградська обл., Полтавська обл., Черкаська обл.).

Зауважимо, що в основі регіональної методики лежать міжнародні принципи ранжування ВНЗ і, як наслідок, проводять порівняльний аналіз результатів діяльності університетів різних типів, враховуючи універсальні критерії.

У використовуваній методиці діяльність ВНЗ оцінюється з допомогою агрегованого показника (інтегрального індексу), який формується на підставі:

- індикаторів прямого вимірювання (80%),

*EDUCATIONAL PROBLEMS AND THE METHODS OF TEACHING
IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS*

– експертного оцінювання якості підготовки випускників вищих навчальних закладів представниками роботодавців і академічного співтовариства (15 %),

– використання міжнародних наукометричних і веб-метричних даних (5 %).

Інтегральний індекс представлено трьома складниками: якість науково-педагогічного потенціалу, якість навчання, міжнародне визнання [6].

На рис. 1. наведено інформацію щодо пропозиції освітніх послуг у 2009-2010 н.р.

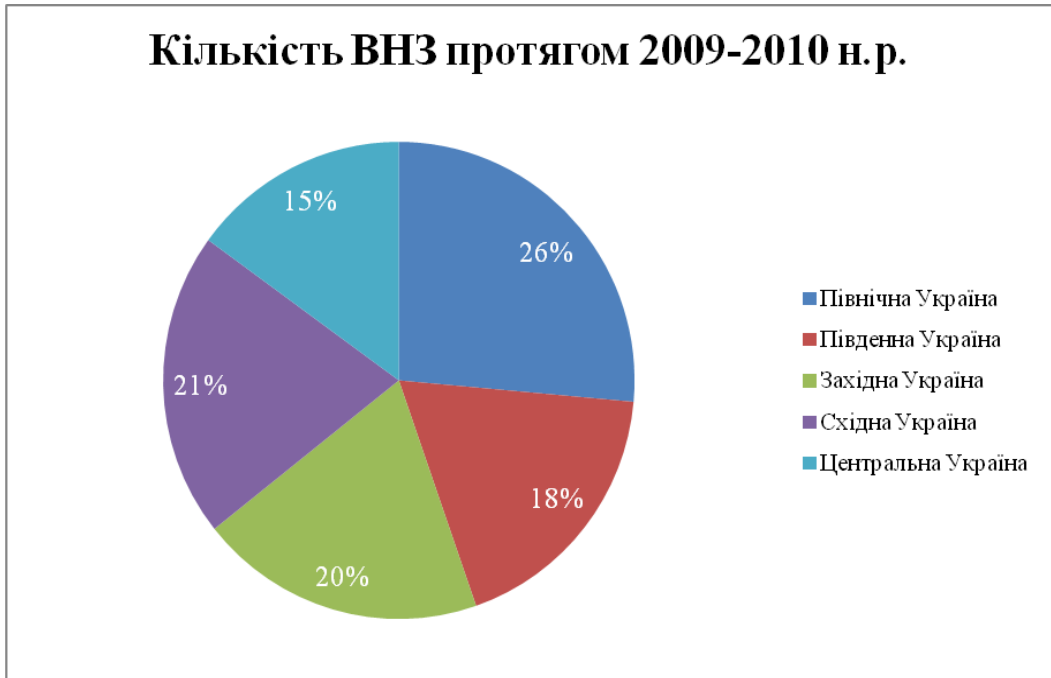

Рис. 1. Розподіл ВНЗ по Україні у 2009–2010 н.р.*

*Джерело: Міністерство освіти і науки України. Департамент вищої освіти: Відповідь на запит на публічну інформацію від 25.02.2015 №4/1-21-328-15

Далі розглянемо на основі рейтингу «Топ-200 Україна», який відсоток з вибірки розподіляється регіонально і входить до складу рейтингу (рис. 2).

Північну Україну представляли наступні вищі навчальні заклади: Національний університет «Києво-Могилянська академія» Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Національний медичний університет ім. Олександра Богомольця та інші ВНЗ.

З Південної України у рейтингу опинилися наступні ВНЗ: Одеський державний медичний університет, Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, Херсонський національний технічний університет,

Рис. 2. Кількість ВНЗ у рейтингу «Топ-200 Україна» у 2009-2010 н.р. [7]

ВНЗ Західної України були такими: Національний університет «Львівська політехніка», Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Львівський національний університет ім. Івана Франка, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, Ужгородський національний університет тощо.

Східна Україна представлена у такому складі: Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Донецький національний університет, Донецький національний медичний університет ім. М. Горького, Луганський національний педагогічний університет ім. Тараса Шевченка, Харківський національний медичний університет, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського та інші.

Від Центральної України у рейтинг ввійшли: Національна металургійна академія України, Вінницький національний технічний університет, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, Полтавська державна аграрна академія, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка тощо.

*EDUCATIONAL PROBLEMS AND THE METHODS OF TEACHING
IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS*

Відсоткове відношення ВНЗ у регіонах представлено у 2010-2011 н.р. на рис. 3.

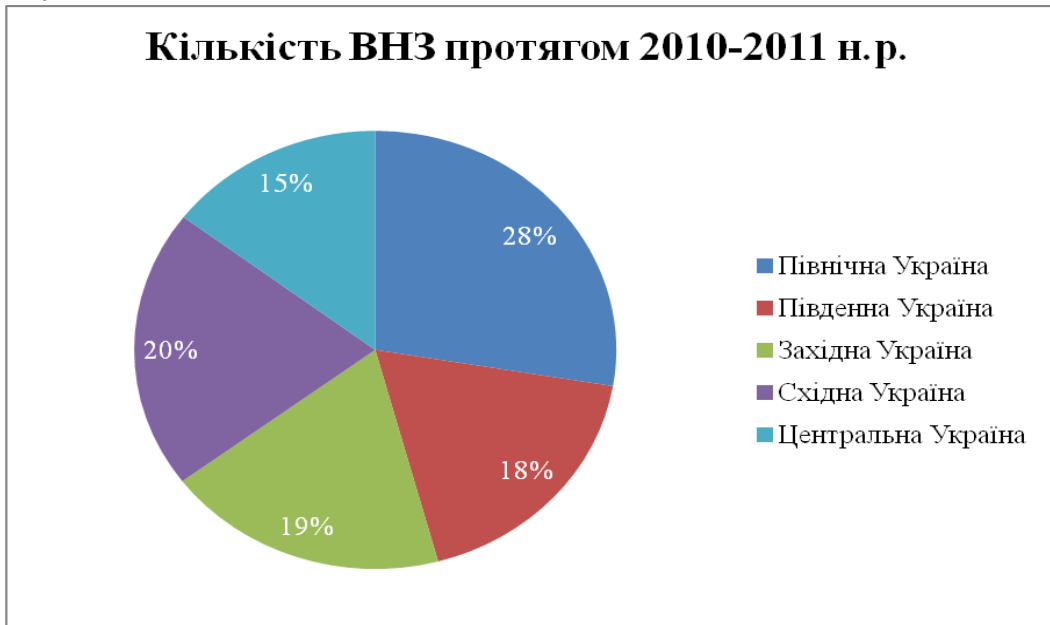

Рис. 3. Розподіл ВНЗ по Україні у 2010–2011 н.р.*

*Джерело: Міністерство освіти і науки України. Департамент вищої освіти: Відповідь на запит на публічну інформацію від 25.02.2015 №4/1-21-328-15

Тепер розглянемо відповідно до рейтингу «Топ-200» розподіл ВНЗ у 2010-2011 н.р. (рис. 4).

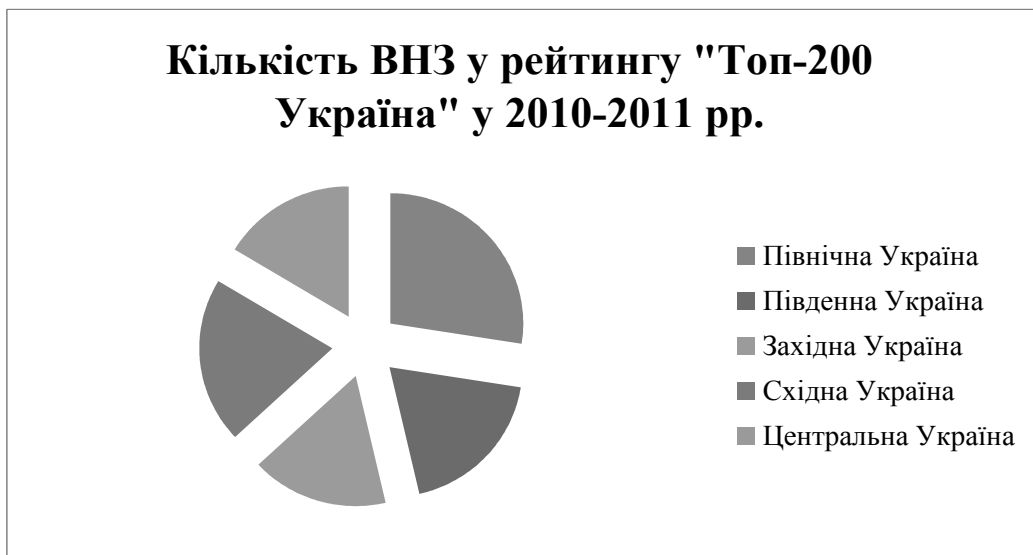

Рис. 4. Кількість ВНЗ у рейтингу «Топ-200 Україна» у 2010-2011 н.р. [8]

**ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ
ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

У 2010-2011 рр. зі складу ВНЗ Західної України зник Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. До Центральної зате приєднався Криворізький державний педагогічний університет.

Відсоткове відношення регіонів через призму ВНЗ у 2011-2012 н.р. зображено на рис. 5.

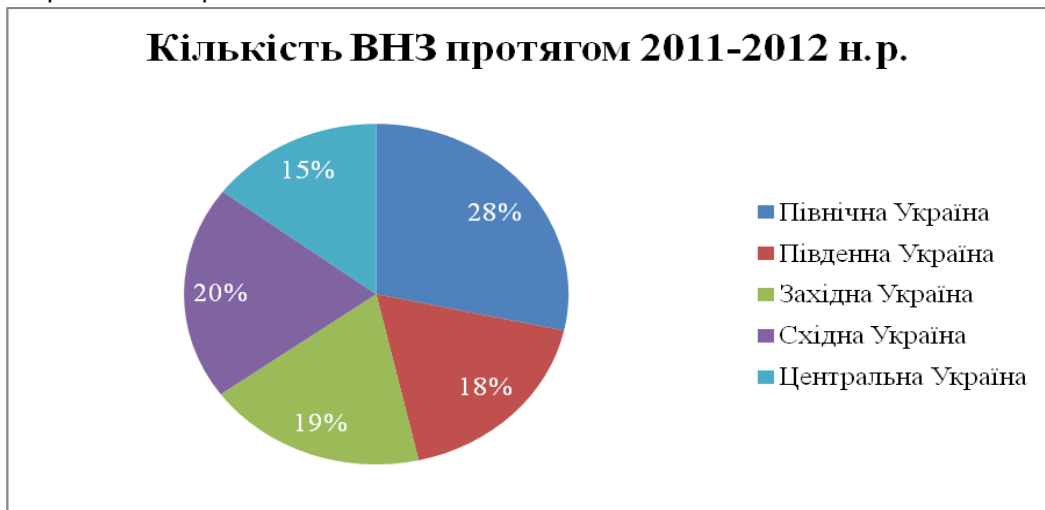

Рис. 5. Розподіл ВНЗ по Україні у 2011-2012 н.р.*

*Джерело: Міністерство освіти і науки України. Департамент вищої освіти: Відповідь на запит на публічну інформацію від 25.02.2015 №4/1-21-328-15

У 2011-2012 рр. рейтинг розподілив вищі навчальні заклади наступним чином (рис. 6).

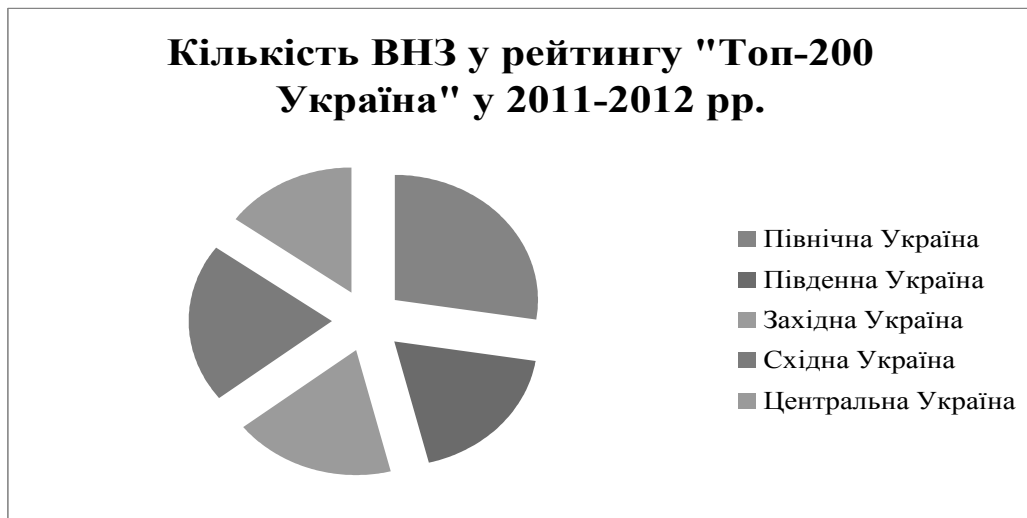

Рис. 6. Кількість ВНЗ у рейтингу «Топ-200 Україна» у 2011-2012 н.р. [9]

*EDUCATIONAL PROBLEMS AND THE METHODS OF TEACHING
IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS*

Порівняно з 2010–2011 рр. відбулися наступні зміни:

- з переліку ВНЗ Півдня зник Ялтинський університет менеджменту;
- із західних ВНЗ зник Національний університет водного господарства та природокористування, його замінили Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського, Міжнародний економіко-гуманітарний університет, Рівненський державний гуманітарний університет, Буковинський державний фінансово-економічний університет, Хмельницький економічний університет;
- з переліку східних ВНЗ зник Державний університет інформатики і штучного інтелекту, натомість з'явився Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»;
- із представників центральних областей зникли Дніпропетровський університет економіки та права, Державна льотна академія України, Академія пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля МНС України, Кременчуцький університет економіки, інформаційних технологій і управління, Криворізький державний педагогічний університет. Їм на зміну з'явилися Дніпропетровський університет ім. А. Нобеля, Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка.

Відсоткове відношення регіонів через призму ВНЗ у 2012-2013 н.р. зображено на рис. 7.

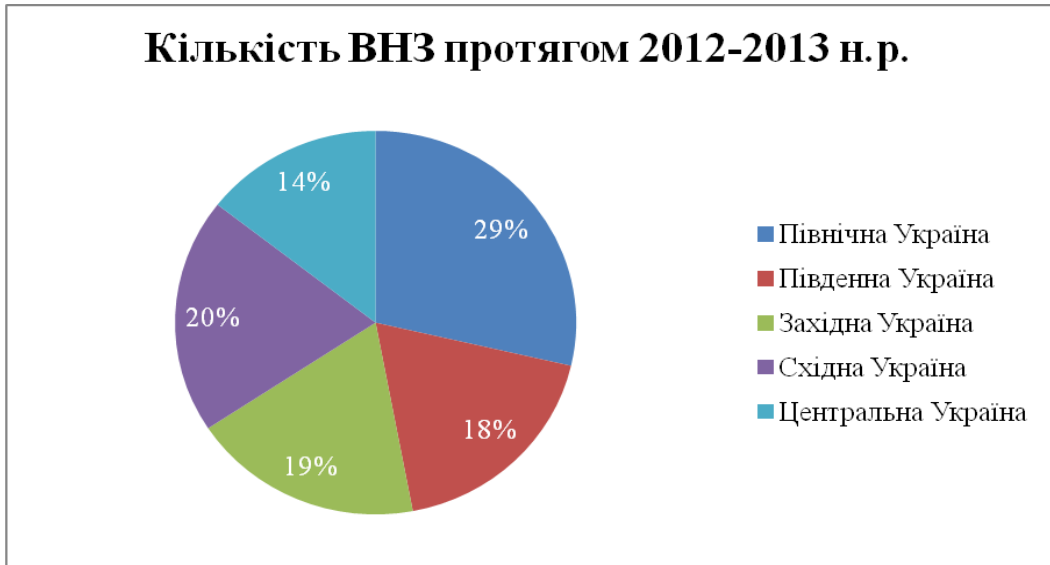

Рис. 7. Розподіл ВНЗ по Україні у 2012-2013 н.р.*

*Джерело: Міністерство освіти і науки України. Департамент вищої освіти: Відповідь на запит на публічну інформацію від 25.02.2015 №4/1-21-328-15

Згідно з рейтингу «Топ-200 Україна», розробленого сайтом euroosvita.net, зміни можна спостерігати на рис. 8.

Кількість ВНЗ у рейтингу "Топ-200 Україна" у 2012-2013 рр.

Рис. 8. Кількість ВНЗ у рейтингу «Топ-200 Україна» у 2012-2013 н.р. [10]

У 2012–2013 рр. відбулися наступні складові зміни порівняно з попереднім періодом:

- з північних областей зникли Національна академія управління при президентові України, Київський економічний інститут менеджменту, Міжнародний Соломонів університет. Їх місце посіли Київський медичний університет УАНМ, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, Глухівський національний педагогічний університет;
- зі складу ВНЗ Півдня зникла Одеська державна академія холоду, але появився Ізмаїльський державний гуманітарний університет;
- з переліку західних ВНЗ вибули Закарпатський державний університет, Хмельницький університет управління та права, Хмельницький економічний університет, але з'явився Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут ім. Тараса Шевченка;
- зі східних ВНЗ зник Донецький інститут туристичного бізнесу, проте з'явилася Донецька державна музична академія ім. С. С. Прокоф'єва;
- у списку центральних областей зникли Вінницький фінансово-економічний університет, Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, знову з'явилися Академія пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля МНС України та Кременчуцький університет економіки, інформаційних технологій і управління, Дніпропетровський державний інститут фізичної культури та спорту.

Відсотковий розподіл вищих навчальних закладів в Україні у 2013-2014 н.р. відображено на рис. 9.

*EDUCATIONAL PROBLEMS AND THE METHODS OF TEACHING
IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS*

Порівняно з попереднім роком простежуємо відчутне зменшення на 3% у складі Південної України, збільшення на 4% – Західної та на 1% – Центральної.

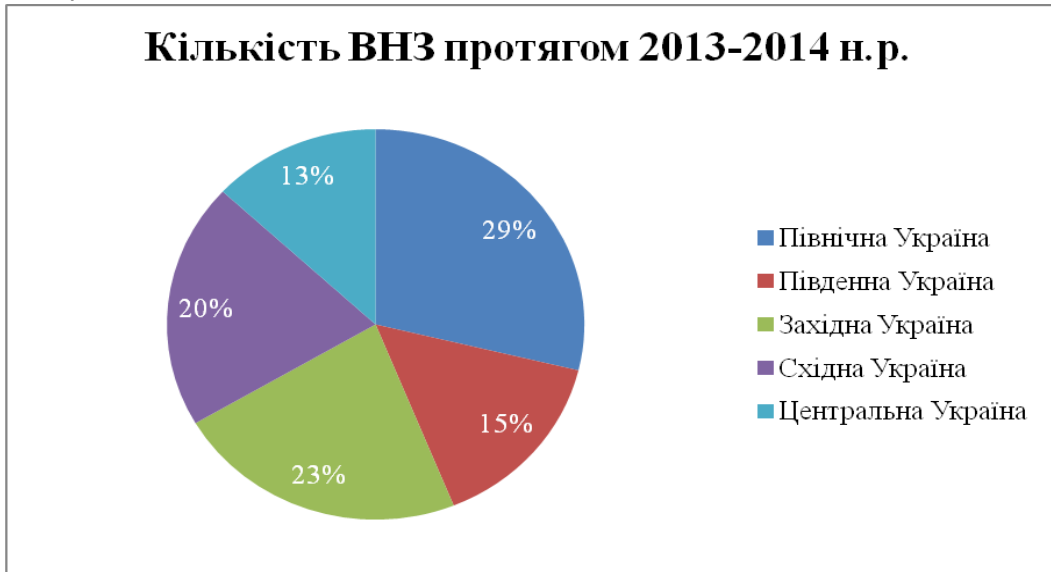

Рис. 9. Розподіл ВНЗ по Україні у 2013-2014 н.р.*

*Джерело: Міністерство освіти і науки України. Департамент вищої освіти: Відповідь на запит на публічну інформацію від 25.02.2015 №4/1-21-328-15

Розподіл ВНЗ згідно з досліджуваним рейтингом у 2013–2014 рр. розміщено на рис. 10.

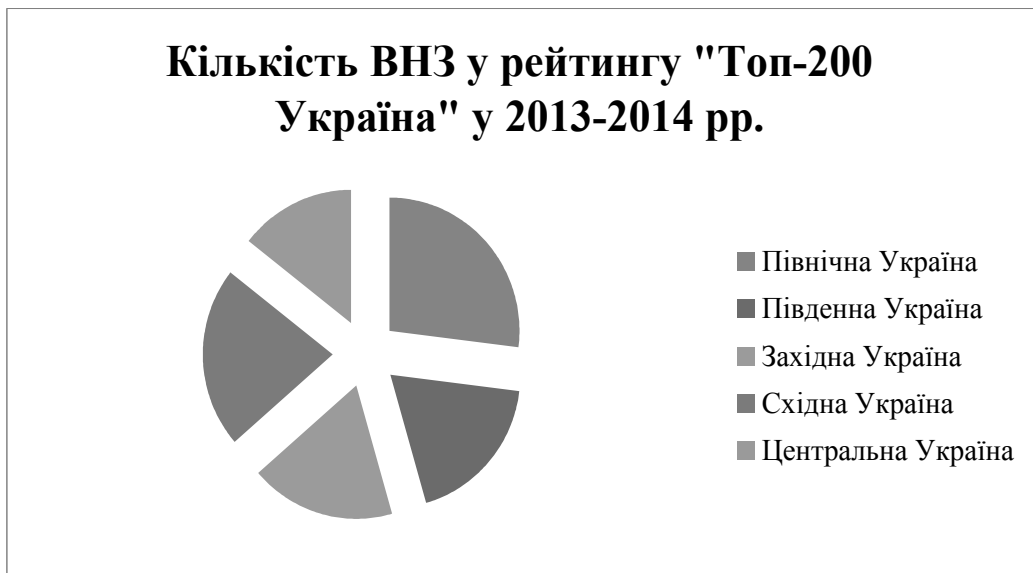

Рис. 10. Кількість ВНЗ у рейтингу «Топ-200 Україна» у 2013-2014 н.р. [11]

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Порівняно з 2013–2014 рр. відбулися наступні зміни:

– серед північних ВНЗ зникли Київський університет ринкових відносин, Державна академія житлово-комунального господарства, Національна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України, Київський славістичний університет, але появились Державний університет телекомунікацій, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»;

– у переліку східних ВНЗ з'явилися Донецький інститут туристичного бізнесу, Макіївський економіко-гуманітарний інститут, Луганська державна академія культури і мистецтв;

– із представників центральних вишів зникли Криворізький технічний університет, Черкаський державний технологічний університет, Академія пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля МНС України.

На рис. 11. наведено інформацію про пропозицію освітніх послуг у 2014-2015 н.р.

Ми спостерігаємо істотні зміни у розподілі за даний період. Це супроводжується виключенням з переліку вищих навчальних закладів, які знаходяться на окупованій території АР Крим, а також у зоні антитерористичної операції.

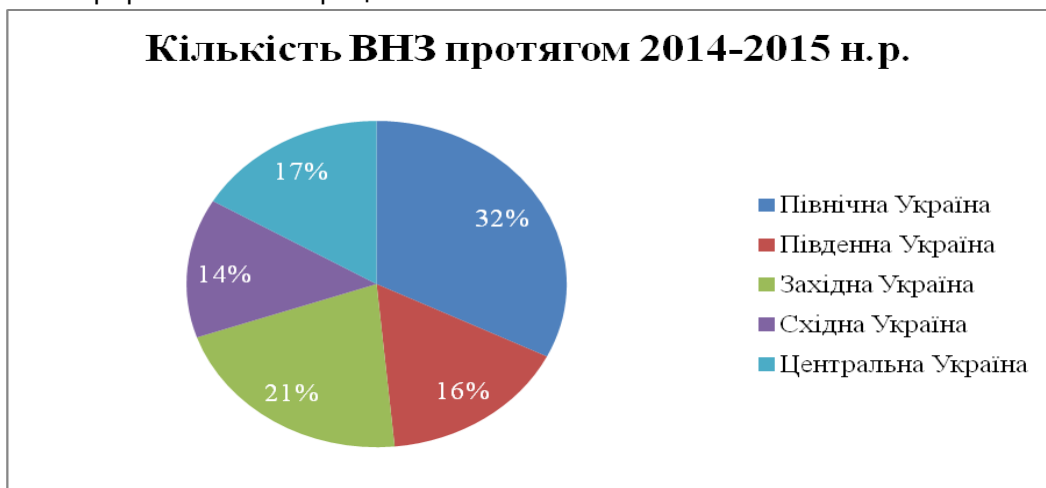

Рис. 11. Розподіл ВНЗ по Україні у 2014-2015 н.р.*

*Джерело: Міністерство освіти і науки України. Департамент вищої освіти: Відповідь на запит на публічну інформацію від 25.02.2015 №4/1-21-328-15

Тобто ВНЗ регіонів зазнали таких змін: Північна Україна зросла на 3%; Південна Україна збільшилася на 1%; Західна Україна підвищилася на 2%; Східна Україна скоротилася на 6%; Центральна Україна зросла на 4.

Кількісну зміну вищих навчальних закладів згідно з рейтингом «Топ-200 Україна» спостерігаємо на рис. 12.

Кількість ВНЗ у рейтингу "Топ-200 Україна" у 2014-2015 рр.

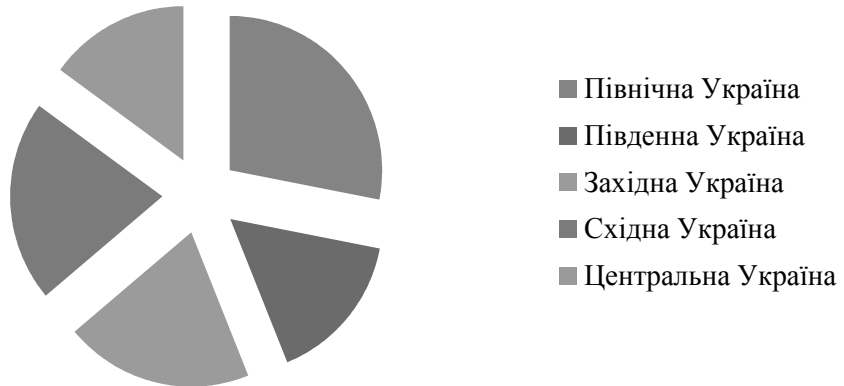

Рис. 12. Кількість ВНЗ у рейтингу «Топ-200 Україна» у 2014-2015 н.р. [12]

В останньому досліджуваному році відбулися наступні зміни:

– у списку північних ВНЗ не знайдено Чернігівський державний інститут економіки і управління, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, але знову повернулися Національна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України та Черкаський державний технологічний університет. Також до останніх приєдналися Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі, Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, Європейський університет, Університет сучасних знань;

– зі складу південних ВНЗ зникли Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Севастопольський національний університет ядерної енергії та промисловості, Кримський державний медичний університет ім. Сергія Георгієвського, Севастопольський національний технічний університет, Національна академія природоохоронного та курортного будівництва, Кримський гуманітарний університет, Кримський інженерно-педагогічний університет. Їх місце посіли Криворізький технічний університет, Херсонська державна морська академія, Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій, Одеська державна академія технічного регулювання та якості;

– до західних приєдналися Хмельницький університет управління та права, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Львівський інститут економіки і туризму, Івано-Франківський університет права ім. Короля Данила Галицького;

– зі складу східних ВНЗ зникли Донецький інститут туристичного бізнесу, Макіївський економіко-гуманітарний інститут;

– у списку Центру не відстежуються Дніпропетровська державна фінансова академія, Кременчуцький університет економіки, інформаційних технологій і управління, натомість появились Університет митної справи та фінансів та Дніпропетровський гуманітарний університет.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Протягом 2009-2014 рр. ми не спостерігали істотних змін у кількісному складі розподілу вищих навчальних закладів України. Проте у 2014-2015 рр. відстежуються значні коливання, причиною яких є невизначена суспільно-політична ситуація у АР Крим, Донецькій та Луганській областях. Вважаємо також, що ще однією причиною є політика Міністерства освіти і науки України щодо зменшення кількості вищих навчальних закладів у зв'язку з підвищенням вимог до якості надання освітніх послуг.

Список використаних джерел:

1. Гава Ю. В. Освітні послуги в Україні [Електронний ресурс] / Ю. В. Гава // Економіка: теорія та практика. – К: Київ. ін-т банк. справи, 2013. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econom_2013_1_13.

2. Юрчук Л. М. Механізм формування регіонального ринку освітніх послуг [Електронний ресурс] / Л. М. Юрчук // Публічне адміністрування: теорія та практика. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України: Електронний збірник наукових праць. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01\(5\)/11yImrpp.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01(5)/11yImrpp.pdf).

3. Шевчук А. В. Регіональні освітні системи: теорія, методологія, практика інноваційного розвитку: монографія / А. В. Шевчук. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2013. – 463 с.

4. Шендер А. Р. Оцінювання регіональних ринків освітніх послуг у сфері вищої освіти в умовах активного впливу зовнішнього середовища / А. Р. Шендер // Регіональна економіка. – 2013. – № 3. – С. 199–210.

5. Гамаюнов В. Г. Інноваційний потенціал регіональної освітньої системи: управлінський аспект [Електронний ресурс] / В. Г. Гамаюнов // Збірник наукових праць ДДУУ. – 2010. – Режим доступу: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/du/2010_151/g\(1\).htm](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/du/2010_151/g(1).htm).

6. Рейтинги ВНЗ. Кращі вищі навчальні заклади столиці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/rating/25715/>.

7. Оцінка інтегрального показника діяльності ВНЗ 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://euroosvita.net/prog/data/upimages/rating2009_2.jpg.

8. Рейтинг університетів України III, IV рівнів акредитації «Топ-200 Україна» у 2010 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euroosvita.net/?category=1&id=1093/>

9. Рейтинг університетів України III, IV рівнів акредитації «Топ-200 Україна» у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euroosvita.net/index.php?category=49&id=1661>.

EDUCATIONAL PROBLEMS AND THE METHODS OF TEACHING IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

10. Рейтинг університетів України III, IV рівнів акредитації «Топ-200 Україна» у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/index.php?category=49&id=2656/>

11. Рейтинг університетів України III, IV рівнів акредитації «Топ-200 Україна» у 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/index.php?category=49&id=3282/>

12. Рейтинг університетів України III, IV рівнів акредитації «Топ-200 Україна» у 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/index.php?category=1&id=4068/>

Iryna Markina, Doctor of Economic Sciences, professor,
Poltava State Agrarian Academy,
Poltava

ANALYSIS OF EDUCATIONAL SERVICES DISTRIBUTION IN THE SPHERE OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE

Abstract

Scientific analysis of educational services distribution in regional context between higher education institutions of Ukraine is under the consideration in the article. The method of integral index, which is represented by three components: quality of scientific and educational potential, quality of education, and international recognition of higher educational institution are used to achieve this goal. It is concluded that 2014-2015 years were accompanied by significant changes in quantitative composition of the distribution of higher educational institutions in Ukraine. It is proved that last changes are related to the policy of the Ministry of Education and Science of Ukraine aimed to reduce the number of higher education institutions and it is connected to the increase of requirements for the quality of national educational services.

Keywords: sphere of higher education, higher educational institution, educational service, supply of educational services, integrated index, evaluation of the operation of higher educational institutions.

References:

1. Hava, Yu.V. (2013). Educational services in Ukraine. *Ekonomika: teoriya ta praktyka [Economics: Theory and Practice]*. Kyiv Institute of Banking Ukrai, Kyiv. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econom_2013_1_13. (in Ukr.).

2. Yurchuk, L.M. (2011). The mechanism of formation of the regional education market. *Publichne administruvannya: teoriya ta praktyka [Public Administration: Theory and Practice]*. Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Dnipropetrovsk. Available at: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01\(5\)/11_ylmrop.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01(5)/11_ylmrop.pdf). (in Ukr.).

3. Shevchuk, A.V. (2013). *Rehional'ni osvichni systemy: teoriia, metodolohiia, praktyka innovatsijnoho rozvytku [Regional educational systems: theory, methodology, practice innovation development]*. Institute for Regional Studies of NAS of Ukraine, Lviv (in Ukr.).

4. Shender, A.R. (2013). Evaluation of regional markets of educational services in higher education in active external environment. *Rehional'na ekonomika [Regional economy]*, vol. 3, pp. 199-210 (in Ukr.).

5. Hamayunov, V.H. (2010). Innovative potential regional educational system: administrative aspect. *Zbirnyk naukovykh prats' DDUU [Proceedings of DDUU]*. Available at: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/du/2010_151/g\(1\).htm](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpdduu/du/2010_151/g(1).htm) (in Ukr.).

*ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ
ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ*

6. *Ratings universities. Top universities capital of Ukraine.* Available at: <http://osvita.ua/vnz/rating/25715/> (in Ukr.).

7. *Evaluation of the integral index of the university in 2009* (2009). Available at: http://euroosvita.net/prog/data/upimages/rating2009_2.jpg (in Ukr.).

8. *Rating universities in Ukraine III, IV accreditation "Top 200 Ukraine" in 2010* (2010). Available at: <http://euroosvita.net/?category=1&id=1093/> (in Ukr.).

9. *Rating universities in Ukraine III, IV accreditation "Top 200 Ukraine" in 2011* (2011). Available at: <http://euroosvita.net/index.php?category=49&id=1661> (in Ukr.).

10. *Rating universities in Ukraine III, IV accreditation "Top 200 Ukraine" in 2012* (2012). Available at: [http://www.euroosvita.net/index.php?category=49&id=2656/](http://www.euroosvita.net/index.php?category=49&id=2656) (in Ukr.).

11. *Rating universities in Ukraine III, IV accreditation "Top 200 Ukraine" in 2013* (2013). Available at: [http://www.euroosvita.net/index.php?category=49&id=3282/](http://www.euroosvita.net/index.php?category=49&id=3282) (in Ukr.).

12. *Rating universities in Ukraine III, IV accreditation "Top 200 Ukraine" in 2014* (2014). Available at: Режим доступу: [http://www.euroosvita.net/index.php?category=1&id=4068/](http://www.euroosvita.net/index.php?category=1&id=4068) (in Ukr.).

